

Maria Charytańska

Z działalności Ośrodka Dokumentacji Zabytków w roku 1967

Ochrona Zabytków 21/1 (80), 48-50

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z DZIAŁALNOŚCI OŚRODKA DOKUMENTACJI ZABYTEKÓW W ROKU 1967

Zgodnie z zapowiedzią, zamieszczamy sprawozdanie z prac podjętych przez Ośrodek Dokumentacji Zabytków w roku 1967. Tak jak i poprzednio, dokonamy przeglądu prac w poszczególnych działach Ośrodka.

Dział Zabytków Nieruchomych — W zakresie dokumentacji architektury kontynuowano korektę i uzupełnianie ewidencji zabytków nieruchomych, zmierzając do zakończenia tej żmudnej pracy, co w zasadzie osiągnięto. Równocześnie przygotowywano materiały do uzupełnienia i zmian weryfikacyjnych w dokumentacji zabytków tych województw i miast, w których została ona wcześniej ukończona. Materiały te posłużą Głównej Komisji Konserwatorskiej ZMiOZ jako podstawa do zatwierdzenia zmian weryfikacji. Po wprowadzeniu i zatwierdzeniu poprawek oddawać się będzie sukcesywnie do druku nowy spis zabytków. Oprócz zmian merytorycznych nowy spis wprowadzi bardziej przejrzysty układ i zawierać będzie też bliższe uzasadnienie zaliczenia obiektów do poszczególnych grup oraz minimum wiadomości o architektach, czasie powstania i materiale, zgodnie z aktualnym stanem badań. Ośrodek zamierza wydawać spis zeszytami wojewódzkimi, ponieważ forma ta jest najwygodniejsza dla służby konserwatorskiej i terenowej. Po zakończeniu druku część nakładu zostanie łącznie oprawiona — dla zbiorów bibliotecznych i centralnych.

Równocześnie z pracami nad zabytkami architektury zajmowano się dokumentacją miast i centrów zabytkowych. Prowadzono dalej akcję lotniczych fotografii miast, która do chwili obecnej objęła już połowę kraju. Sprawa klasyfikacji miast do poszczególnych grup w „Spisie zabytków architektury i budownictwa” z 1964 r. budzi najwięcej zastrzeżeń. Ze względu na odrębną specyfikę układów urbanistycznych należy zastosować odmienne kryteria weryfikacyjne. Ośrodek opracował te kryteria i poddał je ocenie fachowców — tak od strony naukowej, jak i praktyczno-konserwatorskiej. 22 listopada 1967 r. Ośrodek zwołał konferencję roboczą, na której przedyskutowano całość zagadnienia. Opracowano również ogólną analizę studiów historyczno-urbanistycznych i propozycje dotyczące sposobów ich wykonania, układu i zawartości. Dalsze prace na ten temat będą prowadzone w przyszłym roku. Ze względu na stosunkowo wysoki koszt fotografii lotniczej, fotografowanie obiektów architektury z ziemi uległo chwilowo poważnemu zahamowaniu.

Dział Zabytków Ruchomych — Zadania były realizowane w dwóch kierunkach: dokumentacyjnym i technologicznym. W zakresie prac dokumentacyjnych prowadzono nadal kontrolę kart ewidencyjnych i ich sporządzania w terenie i u konserwatorów; sprawowano nadzór nad weryfikacją (podział na grupy wartościujące) zabytków ruchomych w województwie wrocławskim; zbierano dokumentację do stanu kamieni w obiektach zabytkowych na podstawie ankiety wypełnionej przez konserwatorów; opracowano monografię fotograficzną dwóch ważnych zabytków — kościołów w Moczydlnicy Kościelnej i w Krzeszowie.

Z głównych prac w zakresie technologii wymienić należy: zakończenie pierwszego etapu badań nad strukturą kamieni konserwowanych różnymi środkami chemicznymi (Uniwersytet Poznański, prof. prof. Kranz i Gilewicz oraz dr Lehmann); przygotowanie materiałów i zorganizowanie wraz z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Kielcach konferencji w Wiślicy w sprawie konserwacji odkrytej płyty (zob. Lech Krzyżanowski, *Konferencja w sprawie konserwacji rytowanej posadzki romańskiej kolegiaty w Wiślicy*, „Ochrona Zabytków” XX (1967), nr 3(78), s. 58—59); przygotowywanie ogólnopolskiej konferencji, poświęconej konserwacji papieru i pergaminu, która odbędzie się w dniach 10—12 października 1968 r. w Warszawie (przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego został prof. Romuald Kowalik, ustalono tematy referatów i listę gości zagranicznych).

Od połowy roku pracownicy działu uczestniczyli w 24 komisjach odbioru konserwowanych zabytków ruchomych. ODZ bierze udział w tych komisjach na polecenie i w imieniu Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków.

Dział Muzealnictwa — Rok ubiegły był okresem ożywionej działalności porządkowo-przygotowawczej. Nie zahamowało to naturalnie planowanego uzupełniania obu naszych bibliografii (muzealnictwa i zabytków). Zapoczątkowano bibliografię najważniejszych wycinków prasowych. Dział pozyskał do swych prac bibliograficznych współpracę doc. dra Andrzeja Ryszkiewicza, w charakterze rzeczoznawcy i konsultanta.

Opracowano teczkę ewidencyjną wszystkich muzeów w Polsce oraz instrukcję dotyczącą jej wypełnienia. Rozesłano materiały do wszystkich muzeów i znaczną ich część już otrzymano z powrotem. Ewidencja centralna muzeów da przegląd najważniejszych zagadnień muzealnictwa polskiego. Po zakończeniu prac ewidencyjnych opracowane rezultaty i wnioski zostaną opublikowane. Przygotowano również do druku i złożono w redakcji „Muzealnictwa” katalog wydawnictw muzeów z okresu powojennego do 1965 r.

Archiwum — Również i Dział Archiwum w roku 1967 prowadził ożywioną działalność organizacyjną. Opracowano perspektywiczny plan działania i przystąpiono do jego realizacji. W ramach tego planu nawiązano ścisłą współpracę z Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie i z Muzeum Narodowym w Krakowie, podejmując w tych instytucjach długofalowe kwerendy.

W AGAD kwerendą objęto zespół KRSW, inwentaryzując zawarte w aktach rysunki architektoniczne i plany urbanistyczne. Wybrane materiały wraz z należącymi do nich dokumentami mikrofilmowano (zinwentaryzowano 400 pozycji, uzyskano 2489 klatek mikrofilmu).

W Muzeum Narodowym w Krakowie podobną kwerendę rozpoczęto w Dziale Rysunków, Rycin i Akwarel (zinwentaryzowano 708 pozycji). W Dziale Rękopisów kwerendą objęto Archiwum Gospodarcze Zbiorów Czartoryskich (zinwentaryzowano 117 rękopisów, wykonano 2130 klatek mikrofilmu).

W wyniku kwerend prowadzonych w wymienionych zbiorach kartograficznych i rysunkowych zostaną opracowane w latach 1968—70 katalogi przeznaczone do druku w serii A „Biblioteki Muzealnictwa i Ochrony Zabytków”.

Kontynuowano prace nad katalogowaniem zbioru Tek Glinki, nabytego w 1964 r. Zostaną one zakończone w roku 1968.

Archiwum powiększyło swój stan posiadania o zbiór rysunków prof. Czesława Thulliego, stanowiących kopie widoków miast polskich i ich zabytków w zbiorach Gwalberta Pawlikowskiego we Lwowie, wykonane w latach 1912—15.

Wydawnictwa — W roku 1967 ukazały się następujące numery naszych stałych tytułów wydawniczych:

„Ochrona Zabytków” R. XX nr 1(76), 2(77) i 3(78) = łącznie 3 zeszyty.
„Muzealnictwo” nr 14, nr 15 = łącznie 2 numery.

„Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków” — Seria A = łącznie 2 tomy.

Tom III, *Katalog pomiarów zabytków architektury i budownictwa* (przygotowali do druku M. Charytańska i P. Maliszewski).

Tom IV, Stanisława Sawicka, Teresa Sulerzyska, *Katalog rysunków Gabinetu Rycin BUW, cz. I Varsaviana*.

„Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków” — Seria B = łącznie 4 tomy.

Tom XVII, *Organizacja muzeów*,

Tom XVIII, *Ochrona miejskich zespołów zabytkowych*,

Tom XIX, *Konserwacja kamienia w architekturze i rzeźbie*,

Tom XX, Stanisław Łazarowicz, Władysław Sieroszewski, *Przepisy prawne dotyczące ochrony dóbr kultury oraz muzeów*.

Ośrodek Dokumentacji Zabytków stara się nadrobić zaniedbanie w wydawaniu „Teki Konserwatorskiej”. W ciągu 1967 r. opracowano dwie „Teki”: *Wilanów* (Jacek Cydzik, Wojciech Fijałkowski), *Odbudowa Starego Miasta w Poznaniu* (Henryk Kondziela). W perspektywie mamy nowe opracowania, co zapewni ciągłość tej serii wydawniczej.

Biblioteka — W roku sprawozdawczym przybyło 1860 woluminów książek pochodzących z zakupu, darów, wymiany itp. Czasopism z tych samych źródeł przybyło 663 egzemplarze, w tym 165 roczników.

Jak zawsze wszystkie działy udostępniały swoje zbiory zainteresowanym fachowcom. Pracownicy Ośrodka uczestniczyli w komisjach i zjazdach konserwatorskich.

Z dużym zadowoleniem Ośrodek wita powstawanie nowych biur dokumentacji przy wydziałach kultury prezydentów rad narodowych. Ośrodek liczy na ścisłą współpracę tych biur i ma nadzieję, że się ich — po przełamaniu chwilowych trudności w innych prezydiach — poważnie się zwiększy w przyszłości.

Podsumowując działalność Ośrodka w 1967 roku, możemy stwierdzić, że był to rok zasadniczo pomyślny i udało się nam wszystkie zaplanowane zadania wykonać.

Maria Charytańska

KONFERENCJA NAUKOWA MIĘDZYNARODOWEGO INSTYTUTU KONSERWATORSKIEGO (IIC) POŚWIĘCONA ZAGADNIENIOM KLIMATOLOGII MUZEALNEJ — LONDYN 18 — 23.IX.1967

Konferencja naukowa poświęcona zagadnieniom klimatologii muzealnej zorganizowana została przez zarząd Międzynarodowego Instytutu Konserwatorskiego w Londynie. Obrady odbywały się w głównym audytorium Wydziału Fizyki Imperial College of Science and Technology. Udział w konferencji wzięło 225 delegatów z 23 krajów świata (z Polski 4 delegatów). Wygłoszono 25 referatów i komunikatów. Referaty i dyskusja przygotowane były w językach angielskim i francuskim i równocześnie tłumaczone.

Tematykę konferencji wybrano stosownie do najnowszych tendencji rozwojowych konserwatorstwa zabytków. Wiąże się ona z uzyskanymi w nauce postęпами w wykrywaniu i rozróżnianiu przyczyn niszczenia materiałów oraz ze stosowaniem w technice środków i urządzeń zabezpieczających przed niszczącym działaniem czynników klimatycznych. Najwięcej uwagi poświęcono kwestii zanieczyszczenia powietrza pyłami i gazami spalinowymi. Temat ten omówiono w 6 referatach, które łącznie z dyskusją przedstawiały ogólną sytuację i szczegółowo zobrazowały stan zanieczyszczenia powietrza w Londynie, Paryżu i Los Angeles. W czterech referatach i dyskusji zajęto się kwestią wilgotności powietrza, jej zmian i kontroli. Omówiono właściwości klimatu tropikalnego i umiarkowanego, naturalne czynniki wpływające na stabilizację klimatu wewnątrz oraz wrażliwość materiałów na działanie zmiennych warunków klimatycznych.